

Fagnotat 5. Kultur, et åpent og mangfoldig samfunn.

Planer

Kommunedelplaner kultur fra 2020

- Kommunedelplan kultur Stjørdal kommune 2008 (er under revisjon)
- Kulturminneplan Stjørdal kommune 2004 (er under revisjon)
- Plan for Idrett og fysisk aktivitet 2008 (er under revisjon)
- Ny "Kunstplan for Stjørdal kommune" vil bli utarbeidet.

Stjørdal kommunes kulturpolitikk og framtidige tiltak vil bli utredet nærmere i nevnte planverk med mere detaljerte mål og satsingsområder. Planene vil ses i sammenheng med Kommuneplanens Samfunnsdel.

Nasjonale føringer

- St.melding nr 8 (2018/2019) "Kulturens kraft" Kulturpolitikk for framtida
- St.melding nr 10 (2018/2019) "Frivilligheita – sterk, sjølvstending og mangfaldig"

Regionale planer

- Trøndelagsplanen (2018 – 2030)
- Balansekunst – Kulturstrategi for Trøndelag 2019 – 2022 (under behandling)

Stjørdals egen sønn Ole Vig (1852-1857), var talsmann for viktigheten av folkeopplysning og kultur til folket, noe som samsvarer godt med Nasjonalt kulturpolitisk samfunns mål "Eit levande demokrati der alle er frie til å ytre seg, og der mangfald, skaparkraft og kreativitet er høgt verdsett. Eit inkluderande samfunn der kunst og kultur av ypparste kvalitet inspirerer, samlar og lærer oss om oss sjølv og omverda" ("Kulturens kraft" St.m.8 2018/2019).

Kultur har sin egenverdi i form av gode opplevelser for den enkelte og for fellesskapet. Kulturaktiviteter gir samtidig mulighet for både å oppleve og å delta, noe som bidrar positivt i forhold til folkehelse, inkludering, demokratibygging, samhandling på tvers, stedsutvikling, næringsutvikling m.m. Virkningen av et aktivt kulturliv gir godt grunnlag for at Stjørdal skal være og bli "Et godt valg for framtida".

Status og utviklingstrekk

Stjørdal kommune

Stjørdal kommune er i sterk vekst og endring ifht. befolkningsstruktur og bosetting. Et godt kulturtilbud og kulturarernaer for opplevelser og deltagelse vil ha en særlig stor rolle for utviklingen av Stjørdal framover. Kunst og kulturarrangement vil være en viktig faktor i utviklingen for å skape økt tilhørighet, identitet og felleskap hos innbyggerne.

Kimen kulturhus

Kimen kulturhus har siden åpningen i august 2015, vært en suksess med snart 600.000 besøkende årlig og med snart 800 små og store arrangementer, noe som er langt over høyeste estimat i prosjekteringen. Med sitt mangfoldige og varierte programtilbud har Kimen inspirert til utvikling av nye aktiviteter og virksomheter innenfor kulturfeltet i hele kommunen. Kinobesøket på rundt 90.000 gir Stjørdal en andre plass etter Trondheim når det gjelder kinobesøk i fylket. Kimen kulturhus har allerede hatt, og vil spille en viktig rolle for kultur- og byutviklingen i Stjørdal fremover. *Kimen kulturhus representerer et løft for kulturlivet i Stjørdal, men er samtidig krevende for Etat kultur, da driftsorganisasjon er rigget for langt lavere publikumsantall.*

Biblioteket

Biblioteket har opplevd en firedobling av besøket med flyttingen til Kimen og representerer således en viktig årsak til det høye besøkstallet i Kimen. Stjørdal kommune og regionen har fått et moderne bibliotek med en effektiv driftsorganisasjon. Bibliotekets amfi med sine mange arrangementer for barn og unge, kompletterer også kulturhusets program i forhold til arrangement knyttet til forfatterbesøk, debatter og foredrag. Ansatte i biblioteket har ansvar for salg av billetter til arrangementer og informasjon til alle besøkende i Kimen. Biblioteket er åpent 7 dager i uken bortsett fra juni-august. *I biblioteket er det en utfordring å balansere det høye besøkstallet og alle arbeidsoppgavene med dagens bemanning. Det er påkrevet at mediebudsjettet varig styrkes for å stå i forhold til den etterspørselen som er skapt og det potensialet som i dag ikke er utnyttet.*

Newton-rommet

Newton-rommet ligger midt i biblioteket og er et moderne digitalisert undervisningsrom. Her tilbys praktisk undervisning innen realfag for ulike årsklasser og benyttes i tillegg av frivillige lag og foreninger på kveldstid. *Newton-rommet med sine tilrettelagte tekniske fagmoduler, bør kunne tilby undervisning for flere elever i og utenfor kommunen.*

Stjørdal kulturskole

Stjørdal kulturskole har sin hovedbase på kulturhuset, men har også undervisning på skolene i kommunen. Kulturskolens faglige innhold er under stadig utvikling og undervisnings-tilbudet er utvidet med større grupper og tilbud på flere instrumenter for å imøtekomme etterspørselen i kommunen. Størst er interessen for dans, hvor det er lange ventelister. Interessen er økende også for drama og teater samt visuelle kunsthøgskole. Kulturskolens rolle som lokalt kompetansesenter kommer til syne gjennom en økende etterspørsel fra enheter innenfor helse og omsorg samt oppvekst. *Den voksende interessen for kulturskolens kvaliteter gir blant annet utfordringer i forhold til arealer i Kimen og sentrum. Ressursene til undervisning er heller ikke tilstrekkelige ifht. det økte behovet for elevplasser.*

Den kulturelle skolesekken (DKS)

DKS er et viktig bindeledd mellom skoleverket og det profesjonelle kulturlivet i Stjørdal. Bevilgingene til DKS har stått stille i mange år. Honorarsatsene har gått opp i samme periode. Dette betyr at antallet produksjoner ut til elevene har gått ned. Etter fylkessammenslåingen og endringer på nasjonalt plan innføres det nå en abonnementsordning som også medfører økte utgifter på kommunalt nivå. *Hvis vi skal opprettholde aktiviteten på dagens nivå må bevilgningene til DKS økes.*

Kulturproduksjon

Et viktig mål for Etat kultur har vært å optimalisere organisasjonsstrukturen og få til en funksjonell drift av i Kimen. Enhet kulturproduksjon har hovedansvaret for arrangementer og utleie av Kimen kulturhus. I tillegg drifter enheten Lokstallen og har ansvaret for arrangementer i Kimenparken. Erfaringene og kompetansen som bygges i enheten vil bli viktig for Stjørdal som arrangementsby. Produksjonsarbeid er sammensatt og tidkrevende har foregått samtidig med høy aktivitet på alle husets arenaer. Ikke desto mindre har man kommet langt med å få på plass effektive rutiner både når det gjelder økonomi og god personalutnyttelse. I forhold til vakthold i Kimen har det i perioder vært nødvendig med ekstra vekttertjenester for å sikre gode opplevelser for publikum og et trygt arbeidsmiljø for de ansatte. *Bemanningen i enhet kulturproduksjon må evalueres i forhold til det høye aktivitets- og besøksnivået. Behovet for vedlikehold og fornyelse av bygninger, inventar og tekniske installasjoner i Kimen vil være økende, det bør tydeliggjøres i fremtidige budsjett.*

Carbon fritidsklubb – Ung Kultur

Ungdommen er en viktig målgruppe for enhet kulturproduksjon som drifter Carbon fritidsklubb. Klubben i Kimen har blitt tatt godt imot av ungdommene med et snittbesøk på rundt 120 per kveld. Carbon-ansatte har utover vanlig drift, selv tatt ansvar for flere store ungdomsarrangement (LAN, fylkesmønstring UKM). Siden flyttingen fra Ungdommens Hus (med ca 30-40 besøkende) har det ikke vært økning i stillingsressurser, noe som resulterer i stort arbeidspress på de ansatte og liten tid til planlegging og gjennomføring av aktiviteter. *Carbon fritidsklubb representerer et klart ungdomsforebyggende tiltak som med en styrket bemanning vil kunne øke sikkerheten og aktivitetstilbudet i forbindelse med klubbkveldene og gi muligheter for å utvide åpningstiden (stengt onsdag og søndag).*

Ungdom som ressurs

I 2018 har enheten gående prosjektet «Ungdom som ressurs» i samarbeid med enhet personal. Prosjektet har som formål å jobbe med yrkesvalg og arbeidstrening for ungdom, samtidig som det utøves språktrening og har tilbud om praksisplasser gjennom året. Prosjektet kan vise til flere gode konkrete resultater i 2018 med ungdommer som har startet skoleløp og fått seg jobb. 18 ungdommer har vært gjennom programmet i 2018 hvor man i rekrutteringen av barne- og ungdomsarbeidere fikk 2 norgesmestere i faget. Prosjektet Ungdom som ressurs har bidratt til at unge mennesker med behov for arbeidstrening, språktrening, yrkesutprøving med flere, har fått prøvd ut et arbeid, lært noe, fått hørt om ulike yrker, samt bidratt i oppgaver knyttet til driften av Kimen kulturhus. *Prosjektstillingen knyttet til prosjektet Ungdom som ressurs ved Carbon fritidsklubb bør gjøres permanent fra 2020.*

Stjørdal kirke

Stjørdal kirke og kirkevergen med administrasjon er samlokalisert med Etat kultur i Kimen kulturhus. Det er utviklet et godt samarbeid med blant annet utveksling av arrangementskompetanse i forbindelse med konserter og foredrag mellom kirken og etat kultur. *Samarbeidet Etat kultur og kirken må både styrkes og videreutvikles.*

Kimen kino

Kimen kino er siden åpningen av Kimen kulturhus drevet av Trondheim kino. De har også ansvar for drift av Kulissen kafe og kiosk. Kinotilbudet er meget godt og det samarbeides godt mellom senterleder ved Kimen kino og alle de andre aktørene i Kimen. *Samarbeidet Etat kultur og Trondheim kino må styrkes og videreutvikles.*

Idrett og fysisk aktivitet

Stjørdal kommune skal legge til rette for at flest mulig skal kunne delta i organisert og uorganisert idrett på ulike nivå og få gode opplevelser ved å ta i bruk idrettsanlegg og friområder i hele kommunen. Gjennom målrettede tildelinger av spillemidler, drifts- og prosjektstøttemidler, bidrar kommunen til motivasjon og tilrettelegging av en nye idretts- aktiviteter og bidratt til ferdigstillelse av mange idrettsanlegg. "Plan for Idrett og fysisk aktivitet" er under revisjon og hvor en prioritert anleggsplan fremover vil utgjøre en viktig del. *Stjørdal med sin beliggenhet og godt utbygde idrettsanlegg, har en økende etterspørsel for å arrangere idrettsarrangement på regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Dette krever oppdaterte anlegg og god lokal samhandling, hvor Stjørdal kommune forventes å stå sentralt.*

KORIS: Kunst i det offentlige rom i Stjørdal

Mennesker berøres av kunst. Kunst i offentlig rom kan bidra som formidlings-kraft av identitet ved et sted eller et fellesrom. Det kan være kunst som skaper en pause i hverdagen, vekker nye tanker, som etablerer diskusjon og dialog. Det vil bli utarbeidet en kunstplan for Stjørdal som har som ambisjon å se kunsten som et verktøy for å etablere nye samtaler og arenaer for de utfordringene vi har som mennesker i den tiden vi lever i dag. Hvordan etablerer vi samtaler mellom de som vanligvis ikke møtes, på tvers av alder, kultur og agenda. Kunsten kan være med og bidra til å skape et miljø som er mer åpent for nytenking, mer aksepterende til noe som er annerledes og dermed øke respekten for andre mennesker. Kunst i det offentlige rom med fokus på stedsutvikling er en viktig nasjonal satsing med en egen tilskuddsordning gjennom KORO's Lokalsamfunnsordninga (LOK). Stjørdal kommune har vedtatt plan og retningslinjer for KORIS i 2013 og i desember 2018 engasjert kunstfaglig prosjektleder på oppdrag for å igangsette KORIS visjoner.

En styrking av kunstfaglig kompetanse i organisasjonen framover kreves for at KORIS skal utvikle seg og være en viktig brikke i framtidig steds- og byutvikling i Stjørdal.

Kulturminner – kulturarv

Stjørdal Museum Værnes (en del av de konsoliderte museene i SNK) ivaretar den faglige kompetansen innenfor kulturfeltet. I den forbindelse har de fått faglig ansvar ved revisjon av Kulturminneplanen for Stjørdal kommune. Forutsetningen for arbeidet er tilstrekkelige ressurser til samhandling og utarbeidelse av planen. *Arbeidet med kulturminner må profesjonaliseres og løftes fram som et vesentlig grunnlag for opplevelse og historisk bevissthet og identitet i befolkningen.*

Frivilligheten

Et grunnleggende prinsipp ved frivillighetspolitikken i Norge er selvstendigheten til Frivilligheten. Frivillig innsats utgjør en viktig og stor del av kulturlivet i Stjørdal. Frivilligheten inviterer til deltakelse og deling av kunnskap. Dugnadsarbeid og sosiale møteplasser gir store gevinster til den enkelte og til lokalsamfunnet. Stjørdal kommune forvalter tilskuddsmidler til frivillige lag og foreninger og bidrar med rådgiving og kompetanse innenfor kultur og idrett. Frivilligheten er en viktig ressurs innenfor kulturlivet og idretten og er avgjørende for gjennomføring av mange arrangement og prosjekter. *For at kulturtilbud i Stjørdal kommune skal opprettholdes og aktivitetsnivået kan utvides, er vi avhengig av frivillig innsats. Dette krever både forutsigbarhet, økonomiske rammer og gode rutiner. Frivilligheten må inviteres inn til dialog, deling av kunnskap, erfaringsutveksling for å skape gode kulturtilbud for alle deler av befolkningen.*

Folkehelse og inkludering

Det er viktig å se hele mennesket for å forhindre og forebygge utenforskap. Dette bedrer folkehelsen og gir økt trivsel for alle i kommunen. Kultur og idrettsaktiviteter kan være viktig inkluderingsarenaer. Den kulturelle barnehagesekken og Den kulturelle skolesekken gir alle barn lik tilgang til gode kulturelle opplevelser av høy kvalitet. Seniortilbudet i Stjørdal er godt utviklet med mange tilbud og høyt aktivitetsnivå basert på frivillig innsats i tillegg til Den kulturelle spaserstokken som gir tilbud til beboere på institusjoner for eldre i kommunen. Dette er med å styrke den generelle folkehelsen innenfor omsorgstilbudet i Stjørdal kommune. *Kulturaktiviteter bør etableres med et spesielt fokus på inkluderingsperspektivet. Dette for å stimulere til inkludering og mangfold. Det må legges til rette for deltagelse i kulturlivet uansett etnisk bakgrunn, alder og funksjonsevne.*

Møteplasser - samhandling - kompetanse

Kunnskap og samhandling forutsetter gode møteplasser. Det gjelder for organisasjonene, det lokale kulturlivet og frivilligheten. Erfaring viser at tverrfaglige og tverretatlige samarbeidsfora som råd og partnerskap- og samarbeidsavtaler hvor kunnskap deles og nye ideer vokser fram, er viktig for at Stjørdal kommune skal gi de beste tjenester til befolkningen. Gode samarbeidsrutiner med de andre kommunale etatene må etableres for å inspirere til flerfaglighet ved bruk av idrettsaktiviteter og kulturaktiviteter knyttet til barn og unge, folkehelse og omsorg, næring og arenaer i kommunen. *De eksisterende samarbeidsprosjekter og samarbeidsavtaler med frivilligheten må styrkes og videreutvikles. Frivilligheten må inviteres inn til dialog, deling av kunnskap, erfaringsutveksling for å skape gode kulturtilbud for alle deler av befolkningen.*

Kulturnæringer

Kultur aktiviteter genererer økt virksomhet og omsetning. Her ligger det muligheter for å utvikle lokalt entreprenørskap innenfor kulturnæringer. Dette knyttet til kunstneriske og kreative næringer og mindre virksomheter som jobber med distribusjon, formidling, markedsføring eller salg av kulturelle uttrykk, samt regionale kompetansemiljøer som støtter opp om disse.

Det må utarbeides planer og legges til rette for kulturelle og kreative næringer knyttet til arrangementsbyen Stjørdal.

Arrangementsby1 Stjørdal

Stjørdal kommune med sine mange attraktive arenaer, historiske røtter, stor overnattingskapasitet og svært gunstige beliggenhet, har alle muligheter til å lykkes i å få store arrangementer til byen. Arrangement av ulike slag skaper en attraksjon og bidrar til samvær for både innbyggere, besøkende, utøvere og arrangører – trivsel og bolyst. I tillegg vil arrangement også gi omsetning for næringslivet, dette gjelder spesielt større regionale, nasjonale og ikke minst internasjonale. Ethvert arrangement skaper omsetning, som videre kan bety sikring av eller nye arbeidsplasser. Det er vedtatt en omfattende handling- og tiltaksplan for arbeidet med Arrangementsby1 og det er satt av en 20% stilling under kultur til en arrangementskoordinator. Det er videre utarbeidet en digital portal i form av en nettside og et digitalt verktøy for å effektivisere og kvalitetssikre alle som ønsker å arrangere en rask og god behandling. *Arrangementsby1 må utvikles videre og styrkes ved å etablerer arenaer for samhandling og utvikle løsningsorienterte virkemidler for å tiltrekke seg arrangører.*

Arrangementsstøtte/arrangementsfond

I forbindelse med mange av de største kultur- og idrettsarrangementene i Stjørdal, har det kommet fram et klart behov for å sikre arrangementene økonomisk i form for av en offentlig støtte. I de siste årene har kommunen, etter søknad støttet landsdekkende større kultur- og idrettsarrangement. Søknadene krever opprettelse av politisk sak og er tid- og ressurskrevende både for administrasjonen og politikerne. Kimenparken har kapasitet til å ta imot større utenlandske artister, i den forbindelse har det kommet frem et behov for opprettelse av et arrangementsfond som en økonomisk sikring og garanti knyttet denne typen satsinger. *For å stimulere til mere aktivitet i forbindelse med arrangementsøknader bør det etableres økonomiske støtte ordninger som gir effektive søknadsprosesser og en rettferdig behandling på faglig og økonomisk grunnlag.*

Bærekraftige arrangement

Kultur- og idrettsarrangement for fremtiden må utvikles i forhold til de generelle krav i samfunnet i forhold til bærekraft, miljø og klima. Dette må komme frem eksempelvis i forhold til avfallshåndtering, bruk av fossilfrie energikilder og logistikk. Rundt alle arenaer må det legges vekt på å utvikle en bærekraftig og kostnadseffektiv infrastruktur. *Det skal i forbindelse med arrangementsbyen Stjørdal legge til rette for bærekraftige og kostnadseffektive kultur- og idrettsarrangementer.*

Problemstillinger og veivalg

Kimen kulturhus skal ha en regional funksjon med et bredt kulturtilbud basert på god drift og god kompetanse, men skal også skal være en viktig motor for stedsutviklingen i Stjørdal.

Biblioteket skal være et moderne bibliotek med mange funksjoner og med et bredt medietilbud tilpasset etterspørsel og samfunnsutviklingen. Newton-rommet skal være en aktiv arena for elever i hele regionen.

Kulturskolen skal ha et bredt og allsidig tilbud med høy kvalitet med god kapasitet og egnede lokaler tilpasset etterspørselen.

I takt med urbaniseringen av bysentrum må kommunen gjennom Carbon fritidsklubb, Ung kultur og Den kulturelle skolesekken ha sterkt fokus på kultur som en verdi i seg selv og som ungdomsforebyggende tiltak for å skape robuste og ansvarlige unge.

KORIS – Stjørdal kommunes vedtatte plan for kunst i det offentlige rom, må følges opp faglig med fokus på stedsutvikling og kulturminner som gir grunnlag for opplevelser og historisk bevissthet.

Frivilligheten er hjørnesteinen i et levende demokrati og kommunens mange lag og foreninger med sin kapasitet, gjennomslagskraft, aktivitetstilbud og resultater, må styrkes gjennom økt samarbeid og koordinering, med kommunen som tilrettelegger.

Idrett og fysisk aktivitet skaper glede og god helse og styrker felleskap og samhold. Kommunen skal være aktiv medspiller med idrettslag og foreninger for å tilrettelegge arenaer og anlegg for idretten og samtidig åpne for bruk av kommunens friluftsområder til fysisk aktivitet som gir gevinster i det forebyggende arbeidet med god folkehelse.

Arrangementsbyen¹ må utvikles videre med oppfølging av vedtatte handlingsplan og tiltak som utvikling av økonomiske støtteordninger og tilrettelegging av kulturelt entreprenørskap knyttet opp mot bærekraftige og kostnadseffektive arrangement i hele kommunen.